

Η Ευρώπη του ευρωσκεπτικισμού και της μεταδημοκρατίας

Υποταγμένη στην υπεροχή της οικονομίας έναντι της πολιτικής

του **Πέτρου Ι. Μπλιαράκη**
Δικηγόρος στα Ανώτατα
Ακυρωτικά Δικαστήρια
της Ελλάδας και στα Ευρωπαϊκά
Δικαστήρια του Στρασβούργου
και του Λουξεμβούργου.
www.miliarakispetros.gr

Το παρόν κείμενο γράφεται σε χρόνο ζοφερής κατάστασης, που δεν αφορά μόνο στην Ελλάδα των «Μνημονίων», αλλά αφορά και σε διαδικασίες που πλήττουν συνολικώς τους λαούς του ευρωπαϊκού Νότου! Κατά το μέρος όμως που αφορά στην Ελλάδα, είναι πρόδηλο ότι η χώρα βιώνει ανθρωπιστική κρίση!

Ταυτοχρόνως, η παγκοσμιοποίηση (που, μεταξύ των άλλων, αφορά και στη μετάβαση από τη βιομηχανική στην ψηφιακή εποχή) θέτει ζητήματα αντιφάσεων - αντιθέσεων που «επιβεβαιώθηκαν» και από τη Συνθήκη της Λισσαβόνας. Αναφέρομαι στο εκκρεμές¹ πολιτικών που αφορούν στην «κοινωνική συνοχή» από τη μια και στην «ελεύθερη αγορά» από την άλλη. Τούτο όμως ιδρύει την κύρια αντίθεση εντός του «όλου συστήματος». (Η δεύτερη αντίθεση αφορά στην ανισομερή ανάπτυξη του καπιταλισμού μεταξύ των Κρατών-Μελών.)

Το επίδικο «ζητούμενο» σήμερα στην Ενωμένη Ευρώπη είναι, ενόψει των αντιθέσεων και αντιφάσεων των Συνθηκών, η διατύπωση μιας καλόπιστης κριτικής στο «τι» γενικώς συμβαίνει στον παρόντα χρόνο αλλά και στο «τι» θα συμβεί στο άμεσο και απώτερο μέλλον. Με βάση την αρχική αυτή τοποθέτηση, ας μου επιτραπεί να επικεντρωθώ στα παρακάτω τρία (3), κατά τη γνώμη μου, κρίσιμα ζητήματα:

• **Πρώτο ζήτημα: Το δημοκρατικό έλλειμμα**

Από την ίδρυση της πάλαι ποτέ Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, και σήμερα Ευρωπαϊκής Ένωσης, διαμορφώθηκαν διάφορες Σχολές ή Ρεύματα Σκέψης. Ανα-

φέρομαι στο εξ αρχής ενυπάρχον (επίσης) εκκρεμές μεταξύ των φεντεραλιστών και ευρωσκεπτικιστών. Αξιοσημείωτο όμως είναι ότι και στα δύο αυτά άκρα του εκκρεμούς κοινή παραδοχή και κοινός τόπος είναι η ύπαρξη του «δημοκρατικού ελλείματος», που όχι μόνο ως διαπίστωση, αλλά και ως μηχανισμός λειτουργίας, συνεπάγεται προβλήματα που αφορούν τόσο στην προϋπόθεση νομιμοποίησης των Οργάνων όσο και στον τρόπο λήψης των αποφάσεων.

Η επίκληση δε του «δημοκρατικού ελλείματος» υπήρξε η αιτία της άκρως απογοητευτικής εικόνας που παρουσίασε το προσφάτως εκλεγέν Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στην πρώτη του Ολομέλεια. Οι πάντες κατανοούν το κλίμα έντασης που θα επικρατήσει στην πεντάχρονη θητεία του Οργάνου!...

Η αφήγηση, με κεντρικό πυρήνα το «δημοκρατικό έλλειμμα», επιδεινώνεται λόγω των εξωθεσμικών και από καθέδρας πολιτικών ενός άκρατου ηγεμονισμού, με αναφορά κυρίως στην πολιτική και οικονομική ελίτ της Γερμανίας. Η κατάσταση αυτή προφανώς αυξάνει τον ευρωσκεπτικισμό όχι μόνο στους λαούς της «Περιφέρειας», αλλά και στους λαούς του «Κέντρου».

Ταυτοχρόνως, θεσμοθετού-

νται ατελείς διαδικασίες ως προς την αναβάθμιση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απέκτησε μεν νομικοπολιτική αξία, όχι όμως και υπερο-

Matt Kenyon,
Guardian.

χή. Και τούτο γιατί η νομοθετική πρωτοβουλία εξακολουθεί να επαφίεται στη γραφειοκρατία των Βρυξελλών. Δηλαδή η κανονιστική εξουσία εξακολουθεί να αφορά κατά κανόνα σε υπόθεση της Επιτροπής. Μια τέτοια εξέλιξη όμως δεν ικανοποιεί ούτε την πλευρά των ευρωσκεπτικιστών ούτε την πλευρά των φεντεραλιστών. Ως εκ τούτου, καταλείπονται «κενά πολιτικής».

• Δεύτερο ζήτημα: Ένωση Κρατών και όχι Λαών και Κρατών

Το δεύτερο ζήτημα αφορά στη με επιφυλάξεις (!) μετεξέλιξη της νομιμοποιητικής παρουσίας των πολιτών των Κρατών-Μελών, οι οποίοι αναγνωρίζονται και ως πολίτες της Ένωσης, στους οποίους απονέμεται «συμπληρωματική» ιθαγένεια. Παρά

όμως την αναγνώριση ύπαρξης πολίτη της Ένωσης, η Ένωση καθαυτή δεν αφορά σε συγκρότηση Λαών και Κρατών. Αφορά σε «Ένωση Κρατών», που δεν είναι ένα ενιαίο Ομοσπονδιακό Κράτος αλλά ούτε και μια χαλαρή Συνομοσπονδία. Η απαίτηση δημιουργίας μιας νέας τάξης *ResPublica* με άλλες χωρητικότητες, και άλλες λειτουργικότητες, παραμένει ατελής. Και τούτο γιατί το όλο εγχείρημα οργανώνεται πρωτοτύπως σε μια «Κοινότητα-Ένωση», όπου στους πολίτες απονέμονται νομιμοποιητική εξουσία και άμεση εκπροσώπηση μόνο ως προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η εξέλιξη όμως αυτή προσομοιάζει περισσότερο στη συγκρότηση «Συμπολιτείας»², παρά «Ένωσης Λαών και Κρατών». Ως εκ τούτου, και για τον λόγο αυτό, υφίσταται και πάλι «κενό πολιτικής», το οποίο τροφοδοτεί ιδιαιτέρως τον ευρωσκεπτικισμό αλλά και το άκρως επικίνδυνο φαινόμενο του εθνικισμού.

• Τρίτο ζήτημα: Η υπεροχή της οικονομίας στην πολιτική – Το ζήτημα της μεταδημοκρατίας

Παρά το ότι οι Συνθήκες επαναβεβαιώνουν βασικές νομικοπολιτικές αρχές για την ευημερία των Λαών της Ένωσης και παρά την εισαγωγή ομοσπονδιακών στοιχείων στην Ένωση, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι διαμορφώνονται μηχανισμοί υπεράσπισης εννόμων αγαθών που αφορούν στα κοινωνικά δικαιώματα. Και τούτο γιατί καταγράφεται μετατόπιση των Θεσμών σε μηχανισμούς άτυπης διαβούλευσης των ισχυρών του κεντρικού πυρήνα. Αυτή δε ακριβώς η μετατόπιση είναι επίσης μέρος της κρίσης, καθόσον διαμορφώνει «κεντρικό μηχανισμό» που προωθεί αποκλειστικώς και μόνο νεοφιλελεύθερες πολιτικές.

Είναι πλέον αυταπόδεικτο: η Ευρώπη έχει ήδη υποκύψει στην υπεροχή της οικονομίας έναντι της πολιτικής. Αυτή η νέα κατάστα-

ση στον ευρωπαϊκό χώρο αναδεικνύει το κρίσιμο ζήτημα της μεταδημοκρατίας. Δηλαδή της υποταγής της πολιτικής στην οικονομία, και όχι το αντίστροφο.

Είναι η μεταμοντέρνα περίοδος, όπου στο διεθνοποιημένο χρηματοπιστωτικό σύστημα και περιβάλλον η σύγχρονη αυτή μορφή της παγκοσμιοποίησης δημιουργεί εξωθεσμικά κέντρα και δίκτυα οικονομικής και πολιτικής ισχύος. Ισχύος που επ' ουδενί λαμβάνει πρόνοιες για την κοινωνική συνοχή, την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, την αντιμετώπιση του ήδη ακραίου φαινομένου της πρωτοφανούς ανεργίας. Περαιτέρω, η ασκούσα την πολιτική εξουσία οικονομική ελίτ ακυρώνει το κοινωνικό κράτος και υποβαθμίζει έννομα αγαθά και ατομικά δικαιώματα όπως είναι η υγεία, η παιδεία, η κοινωνική ασφάλιση – ως εάν τα έννομα αυτά αγαθά να μην αφορούν ευθέως και αμέσως και στο δημόσιο συμφέρον! Η πολιτικοοικονομική αυτή ισχύς πολιτεύεται στο δόγμα *imperium* επί προσώπων, *dominium* επί πραγμάτων. Έτσι, το φαινόμενο της μεταδημοκρατίας δεν αυξάνει απλώς τον ευρωσκεπτικισμό, αλλά εξωθεί Λαούς σε ακροδεξιές εκδοχές – ζήτημα που δημιουργεί περαιτέρω κρίση!

Ενώπιον των καταστάσεων αυτών, οι πληττόμενοι Λαοί της Ένωσης μπορούν να οργανώσουν και να συντονίσουν σε πολλαπλά επίπεδα πολιτικές δράσεις και παρεμβάσεις προκειμένου να πιέσουν όχι μόνο για τη δημοκρατικοποίηση των Θεσμών, αλλά και για την επιβολή της πολιτικής στην οικονομία.

Έτσι μόνο το εκκρεμές θα παγιωθεί σε μια κατεύθυνση: στην κατεύθυνση υπεράσπισης των δικαιωμάτων των Λαών! Αυτή η κατεύθυνση, εάν λάβει και τα χαρακτηριστικά οράματος, θα είναι η αρχή της οικοδόμησης μιας «άλλου τύπου» Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο εγχείρημα αυτό οι δυνάμεις της ευρωπαϊκής Αριστεράς μπορούν και πρέπει να έχουν πρώτες τον λόγο! ■

1. Βλ. Π. Ι. Μηλιαράκης, Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα μεταξύ νομικού δόγματος και πολιτικής, εκδόσεις Α.Α. Λιβάνη, 2005, σελ. 125, όπου: «Η ιστορία θα καταδείξει εάν και κατά πόσο οι πολιτικές που θα ακολουθηθούν θα στραφούν προς μια συντηρητικότερη και νεοφιλελεύθερη ή σε μια ριζοσπαστικότερη και προοδευτικότερη κατεύθυνση».

2. Ο ανορθόδοξος τρόπος συγκρότησης και διεύθυνσης του ευρωσυστήματος εθνεγείται ακριβώς λόγω της αιεθούς πολιτικής ένωσης. Μια «άβηθ διεύθυνση» του ευρωσυστήματος μπορεί να είναι «βηθία βίθος» για την αντιμετώπιση της κρίσης χρέους και ρευστότητας!